layers were identified on the basis of coins from the reigns of Alexander and Sigismund August. The upper layers, which in places went down 1 m or more from the ground surface, were disturbed during the construction of 19th-century buildings and later during the collective farming period. 688 finds were discovered during the excavation.

Saulius Sarcevičius

Žvalgymai ir tyrinėjimai Vilniaus Kalnų parko teritorijoje – Dainų slėnyje

2008 m. Vilniaus Kalnų parke, Dainų slėnyje atlikti archeologiniai žvalgymai ir tyrinėjimai, kurių tikslas buvo nustatyti archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio paplitimo ribas, jo storį ir chronologiją. Siekiant iškeltų tikslų, tyrinėjimai buvo suskirstyti į kelis etapus.

Pirmuoju etapu, pasitelkus geologus, Dainų slėnio teritorija iššvalgyta gręžiniais (tyrėjas – A. Pečkaitis), išgręžti 75 gręžiniai. Geologinių tyrimų metu bandyta nustatyti archeologinio sluoksnio paplitimą ir storį. Antruoju etapu slėnio dalyje, apimančioje dabartinės estrados ir į ŠV nuo jos esančią teritoriją (bendras plotas – apie 80 arų), atlikti geofiziniai tyrimai (vadovas – D. Michelevičius). Tuo pačiu metu ieškota istorinių šaltinių, apibūdinančių šią teritoriją (vadovas – R. Maslauskas). Archyvuose aptikta informacija, kad Dainų slėnio Š dalyje būta II Pasaulinio karo vokiečių karių belaisvių kapinių. Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu bandyta lokalizuoti šias kapines, iškasti 4 šurfai (ištirtas 24,84 m^2 plotas).

Atliktų kompleksinių tyrimų metu gauta medžiaga liudija, kad esamos teritorijos reljefas yra smarkiai pakitęs nuo Kreivosios pilies – miesto funkcionavimo laikų. Nustatyti pagrindiniai šių pokyčių „taškai“: lokalizuotos dviejų geologiškai susiformavusių griovų vietos, fiksuotas terasų Dainų slėnio PR–ŠV ašyje faktas, nustatytas kalvos, kurioje dabar įrengtos estrados V tribūnos, supiltinis pobūdis, hipotetiškai išryškintas Dainų slėnyje Kreivosios pilies laikotarpiu buvęs užstatymas, jo santykis su reljefu, išryškintos pagrindinių kelių ašys. Visi šie duomenys leidžia naujai pažvelgti į Kreivosios pilies – miesto gynybos strategiją, paties Kreivojo miesto atsiradimo bei sunykimo klausimus.

Dainų slėnio Š dalyje žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu fiksuotas 0,22–3,5 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XIV–XX a. Kultūrinio sluoksnio intensyvumas priklausė nuo pirminio reljefo pobūdžio. Ploniausias (0,22–1 m storio) sluoksnis fiksuotas šurfe 4, šalia nukastos Stalo kalno atragio dalies. Šurfe fiksuotas Kreivosios pilies – miesto laikotarpio sluoksnis. Jis aptiktas vos 20–40 cm gylyje. Šio laikotarpio sąnašiniai sluoksniai fiksuoti ir šurfe 3. Čia aptinkama nemažai molio tinko. Tai rodytų, kad ant Stalo kalno atragio galėję stovėti mediniai įtvirtinimai – gynybinė siena (artimiausia analogija – Plikojo kalno archeologiniai tyrinėjimai (vadovas Vytautas Daugudis)). Šurfo 1 stratigrafija patvirtino geologinių bei geofizinių tyrimų duomenis apie R griovos, nusidriekusios palei Stalo kalno atragį, egzistavimą. Paaiškėjo, kad šurfo plote griova užpilta gana vėlai – XX a. Bendras šių užpylimų storis siekė 2–2,4 m. Šiame gylyje fiksuotas XX a. žemės paviršius. Žemiau esantys sluoksniai yra sąnašinio pobūdžio. Dėl radinių stokos jie liko nedatuoti. Įžemis pasiektas 3,4–3,5 m gylyje.

Šurfe 1 XX a. supiltinių sluoksnių horizonte rasti žmogaus pėdų kaulai. Didelė tikimybė, kad jie yra iš vokiečių karių belaisvių kapų. Nustatyta, kad sluoksnis, kuriame rasti kaulai, buvo suardytas mechanizuotai, todėl galima prielaida, kad kapus tarybinė valdžia sunaikino sąmoningai. Šią prielaidą pagrindžia šurfo 2 stratigrafiniai duomenys. Beveik visame šurfo plote fiksuotas XX a. datuojamas 2 m gylio įkasimas, nusidriekęs už šurfo ribų Š ir V kryptimis.

Šurfuose 1, 2 ir 4 po velėna, 8–20 cm gylyje atidengti vienalaikių grindinių paviršiai. Šie grindiniai – tai Dainų estrados statybos metu nutiesto R tako pėdsakai. Takas buvo grįstas akmenimis (šurfas 2) ir atvežtinėmis plytų nuolaužomis (šurfai 1 ir 4).

Dainų slėnyje atliktų tyrimų rezultatai akivaizdžiai liudija, kad pasirinktas kompleksinis tyrimų būdas visiškai pasiteisino. Įvairių disciplinų suteikta medžiaga leido geologinius, geofizinius ir archeologinius duomenis sujungti į vieną visumą. Tokiu būdu labai išauga Kreivojo miesto – pilies istorinės interpretacinės galimybės.

The field survey and evaluation in Dainų valley on the grounds of Kalnų park in Vilnius

In 2008, complex investigations, which included geologists and geophysicists together with archaeologists, were conducted in the area of Dainų valley in Kalnų park in Vilnius. The goal of the investigation was to determine the outer boundaries, thickness, and chronology of the archaeologically valuable cultural layer as well as the valley's original relief. The investigation material attests that the area's relief changed sharply during the period of the existence of the Curvum Castrum and the Vilnius Upper City. The main 'points' of these changes were determined: the location of two geologically formed gullies was found, the fact that terraces existed in the SE–NW axis of the Dainų valley was established, the fill nature of the hill, on which tribune V of the stage that stands there now, was determined, the development that existed in the Dainų valley during the period the Upper City existed and its relationship with the relief were hypothetically made clearer, and the axes of the main roads were made clearer. All these data allow one to see afresh the defensive strategy of the Curvum Castrum – Upper City and the questions of the appearance and disappearance of the Upper City.

During the archaeological field evaluation, a 0.22–3.5 m thick cultural layer dating to the 14th–20th centuries was located. The remains of the suspected graves of German prisoners of war from the Second World War were discovered.

Roma Songailaitė

Biržų pilies arsenalas

2008 m. liepos mėnesį buvo pradėti Biržų pilies arsenalo archeologiniai tyrimai. Tyrimų tikslas – parengti archeologinių tyrimų medžiagą buvusio Biržų pilies arsenalo pastato atstatymo projektinei dokumentacijai. Istorinių tyrimų duomenimis, paskutinė arsenalo rekonstrukcija daryta 1665 m. Arsenalas nugriautas 1704 m. Šiaurės karo metu. XIX a. pabaigoje buvusio arsenalo teritorijos ŠV pusėje užveistas sodas. XX a. pradžioje pilies teritorijoje įrengtas Biržų miesto parkas su pasivaikščiojimo takais. Arsenalo pastato dalis buvo